श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी, वेरावलम्

सत्रान्तपरीक्षा, एप्रिल-२०१६

कक्षा - आचार्य-१ (**Sem_2**) **प्रश्नपत्र-२** **गुणाः** - ७०

विषयः - **धर्मशास्त्रम्** CC 4.2.4 **समयः** - ११:०० तः ०२:००

दिनाङ्कः - 18/02/2016 **सन्दर्भग्रन्थः** - **निर्णयसिन्धुः पारस्करगृह्यसूत्र**

युनिट-१

प्रश्न-१ द्वयोः एकस्यैव सप्रसङ्गं व्याख्या कार्या । (एकस्य) ०४

१. उभयैकादशीव्रतं गृहस्थातिरिक्तानामेव नित्यम् । गृहस्थस्य तु शुक्लायामेव व्रतं नित्यं न कृष्णायाम् । एकादश्यां न भञ्जीत पक्षयोरुभयोरपि । वनस्थयति धर्मोऽयं शुक्लामेव सदा गृहीतं देवलोक्तेः ।

२. तत्र दशम्यामेकादशीयोगे दशमीमद्ये एव भोजनं कार्यम् । एकादश्यां न भुञ्जीतेति तस्या एव निमित्तत्त्वात् । निषेधस्तु निवृत्यात्मकालमात्रमपेक्षेत इति देवलोक्तेश्च ।

प्रश्न-२ यथाशास्त्रं विवृणुत । (एकमेव) १२

१. एकादश्याम् उपवासाधिकारिणः ।

२. सर्वव्रत्तेषु नियमः रजस्वालायामेकादशी च ।

प्रश्न-३ कयोश्चिद्वयोः उत्तरं लेख्यम् । ०४

१. एकादशीव्रतं कतिविधम्? स्पष्टयत ।

२. शुक्लपक्षी एकादशी कीदृशी?

३. विद्धा एकादशी – इत्यस्यार्थः कः? कदा भवति?

युनिट-२

प्रश्न-४ सप्रसङ्गं व्याख्या कार्या । (एकस्य) ०४

१. चतुर्दशी सर्वमते कृष्णा पूर्वा शक्लोत्तरा । उपवासे तु द्वावपि परेति मदनरत्ने । पौर्णमास्यमवास्ये तु सावित्रीव्रतं विनापरे ग्राह्ये । भूतविद्धेन कर्तव्ये दर्शपूर्णे कदाचन, वर्जयित्वा मुनिश्रेष्ठसावित्रीव्रतमुत्तमिति ।

२. पर्वणि प्रतिपदतः क्षयस्य बुद्धेश्चादर्धं प्रतिक्ष्य सन्धिर्ज्ञेयः । तदा माधवः वृद्धि प्रतिपदो यास्ति तदर्द्धपर्वणि क्षिपेत् । क्षयस्यादर्धं तथा क्षिप्त्वा सन्धिनिर्णीयताम् सदेति ।कत्यायनेऽपि परेहि घटिकान्यूनाः तभैषाभ्यधिकाश्च याः क्षिप्त्वा तदर्थं पूर्वस्मिन् ह्रासवृद्धी प्रकल्पयेदिति ।

प्रश्न-५ द्वयोः एकस्मिन् टिप्पणीं लिखत । ०८

१. ग्रहजनिर्णयः ।

२. आधानकालः आधाननक्षत्राणि च ।

प्रश्न-६ अधोलिखितेषु त्रयाणामतिलघूत्तराणि लिखत। ०८

१. बोधायनमते हव्यकव्यादिक्रिया कदा करणीया?

२. अग्न्याधानं पुनर्वसुनक्षत्रे क्रियते न वा?

३. मलमासे निषिद्धानि कर्माणि कानि?

४. किन्नाम पार्वजश्राद्धम्?

५. वसन्ततौ कः अग्न्याधानं कुर्यात्?

युनिट-३

प्रश्न-७ एकस्य सप्रसङ्गं व्याख्या कार्या। ०४

१. सायं सन्ध्यायां सूर्यग्रस्तास्ते पूर्वेऽह्नि रात्रौ च न भोक्तव्यम्। प्रातः सन्ध्यायां चन्द्रस्य ग्रस्तास्ते पूर्वे रात्रावुत्तरेऽह्नि च न भोक्तव्यमित्यर्थः। चन्द्रगस्तास्ते उत्तरदिने सन्ध्याहोमादौ न दोषः।

२. ग्रहणादि सप्तदिनपर्यन्तं रामगोपालाद्यागमदीक्षेक्ता शिवार्चनचन्द्रिकायां ज्ञानार्णवे मन्त्राद्यारम्भणं कुर्यात् ग्रहणे सूर्यचन्द्रयोः ग्रहणाद्वापिदेवेशि कालः सप्तदिनावधीति।

प्रश्न-८ एका टिप्पणीं लिखत। ०८

१. ग्रहणे श्राद्धविधिः।

२. जन्मराश्यादौ ग्रहणं न शुभम्।

प्रश्न-९ केषाञ्चित त्रयाणाम् अतिलघूत्तराणि लेख्यानि। ०३

१. समुद्रे कदा स्नायात्?

२. अहोरात्रम् कदा न भोक्तव्यम्?

३. ग्रस्यमाने किं भवेत्?

४. गङ्गास्नानं कदा कुर्वीत?

५. रात्रौ सूर्यग्रहे सति स्नानं कर्तव्यं न वा?

युनिट-४

प्रश्न-१० एकस्यैव व्याख्या विधेया। ०४

१. दीर्घायुत्वाय वचेस इति त्र्येण्या शल्यया विनीय त्रीणि कुशतरुण्यान्तर्दघात्योषघ इति शिवो नामेति लोहक्षरमादाय निवर्तयामीति प्रवपति, येनावपत्सविता क्षुरेण सोमस्य राज्ञो वरुणस्य विद्वान्।

२. अष्टवर्षं ब्राह्मणमुपनयेद् गर्भाष्टमे वैकादशवर्षं राजन्यं द्वादशवर्षं वैश्यम् यथा ङ्गं वा सर्वेषाम्। ब्राह्मणान् भोजयेत्, तं च पर्युप्तशिरमलङ्कृतमानयन्ति।

प्रश्न-११ अधोलिखितयोः एकं निबन्धं लिखत। १२

१. उपनयनं यज्ञोपवीतं वा।

२. संस्काराणां महत्वम्।

प्रश्न-१२ कयोश्चिद् द्वयोः उत्तरं लिखत। ०४

१. भिक्षाचर्यकरणं स्पष्टयत।

२. खश्रवणाकर्म कथं क्रियते?

३. अधातो धर्मजिज्ञासा – इत्यस्य तात्पर्यं किम्?